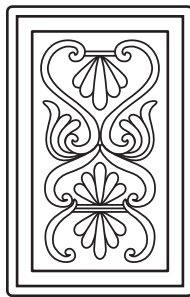

სამეცნიერო-საზოგადოებრივი ჟურნალი
კვარტალური გამოცემა

სამი საუნჯე

№ 1(20), 2024

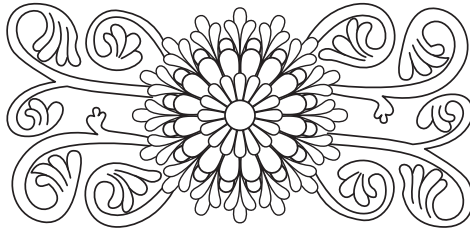

თბილისი
2024

ელექტრული ვერსია

მინაწერები

ბერდიაკონი გიორგი(რუხაძე), მცნებანი სიყვარულისა 4

ბერლიაკონი ბიორბი(რუხაძე)

მცნებანი სიყვარულისა

სიყვარულის სახეობათა ასახსნელად, შესაძლოა, პოეტური სტრიქონების დახმარებით გრძნობები სწორად განგვეწყო, მაგრამ შემეცნებისთვის, უმჯობესია, დასაწყისში უშფოთველი გონება წავიმძღვართ და ცნებათა შინაარსის სწორად დადგენის შემდეგ, თუნდაც პოეტების ლაჟვარდოვანი აღმაფრენაც გავიზიაროთ. ცნებათა შესახებ იმიტომ მოგახსენეთ, რომ ყველა სიყვარული ერთნაირი ხარისხისა არ არის და, ამასთან, ზოგი კეთილი თვისებისაა და ზოგი უკეთურისა.

უფალმა ჩვენმა იესო ქრისტემ ორი უმთავრესი მცნება მოგვცა: **დიდი და პირველი მცნება** – სიყვარული ღმრთისა, და **მეორე, მსგავსი ამისი** – სიყვარული მოყვასისა.¹ მოყვასში კი ყოველი ადამიანი, მათ შორის პირადი მტერიც², იგულისხმება.

მაცხოვრის მონოდებას მტერთა სიყვარულისკენ ჩვენ **პირადული** მნიშვნელობა იმიტომ მივანიჭეთ, რომ არც მოციქულებსა და არც წმიდა მამებს ღმრთისა და ჭეშმარიტების გონიერი მტრების, მათ შორის, ცოდვის პროზაგანდისტთა და ეშმაკთა სიყვარულზე არასდროს უქადაგიათ. ჩვენ ყველა შეცდომილი და ცოდვიანი კაცი გვებრალება, მაგრამ ბოროტების შეგნებულ მსახურებს და ადამიანთა სულების წარმწყმედლებს ვერ შევიცოდებთ. როცა კაცის მზაკვრობა შეცოდებისა და შებრალების ზღვარს გადალახავს, ქრისტეს ეკლესია მის წინააღმდეგ სასჯელის უკიდურეს ფორმას მიმართავს და ანათემის გამოცხადებით ცოდვის შვილს თავისი წიაღიდან სრულიად განკვეთს და განაგდებს.

ეკლესიის მიმართ ტირანთა და მწვალებელთა მტრობის გამო, ზო-

¹ მთ.22,37-40. მრკ.12,29-31.

² ლკ.6:27,35.

გჯერ წა მამები მათ წინააღმდეგ შემწეობისთვის ღმერთს ევედრებოდნენ. მაგალითად, როცა წა ბასილი დიდი ყდ წა ღმრთისმშობლის ხატის წინაშე, რომელზეც დიდებული მოწამე **მერკურიც** იყო გამოსახული, ლოცულობდა მძვინვარე იულიანე განდგომილისგან ხსნისათვის, მოწამე ცოტა ხნით ხატიდან გაქრა და შემდეგ თავის ადგილზე გასისხლიანებული ლახვრით დაბრუნდა.³ ცნობილია, რომ იმ დროს ბრძოლის ველზე მცველებით გარემოცული იულიანე, მართლაც, გაურკვეველი მხრიდან ნატყორცნი ისრით განიგმირა და მას მხოლოდ ეს სიტყვებიღა აღმოხდა: «შენ გაიმარჯვე, გალილეველო».

მეორე შემთხვევა წა **ნესტორ თესალონიკელს**(+306 წ.) უკავშირდება. იგი იძულებული შეიქნა, რომის იმპერატორის მაქსიმიანეს ბრძანებით სასტიკ გოლიათს, სახელად ლვეოსს, გლადიატორთა არენაზე დაპირისპირებოდა. ჭაბუკი ნესტორი უთანასწორო ბრძოლაში ღმრთის წინაშე მეოხებისთვის წა დიმიტრი თესალონიკელს შეევედრა და მისი სასოებით გაძლიერებულმა «მოკლა უსჯულო ლეო ლოცვითა წმიდისა დიმიტრისათა»(ხს. ძვ. სტ. 27 ოქტომბერს).

მესამე «მკვლელი» წა მამის ამბავიც შეიძლება გავიხსენოთ. წა **იაკობ ნასიბინელმა** «მოკლა უმჯულოდ იგი და მცბიერი არიოზ წყეული საჭურველითა ღმრთისამიერიითა, რამეთუ ლოცვასა მისსა ღმრთისა მიმართ იქმნა ენა მისი უმკუფეთლეს უფროდს ყოვლისა მახვლისა ორპირისა. და მით მოკლა ბილნი იგი და მცბიერი არიოს წყეული და იჯნა სამწყსოა ქრისტესი წამლისა მისგან მისისა მაკუდინებელისა და წარმწყმედელისა, ვითარცა წერილ არს: „მოისპენ უღმრთოდ, რაეთა არა იხილოს მან დიდება ღმრთისაჲ“(ეს.26,9). შემდგომად სიკუდილისა არიოზ უღმრთოსა წმიდაჲ ესე კრებული⁴ განიბნია და წარვიდეს კაცად-კაცადი თვსსა ვანად სიხარულითა დიდითა».⁵

ასე რომ, უღმრთო მწვალებლის მოკვლას კრების მიერ მიღწეული შედეგით გამოწვეული **დიდი სიხარული** არ გაუნელებია. ამას ხაზგასმით იმიტომ აღვნიშნავთ, რომ შესაძლებელია, ერთსა და იმავე საქმეს გარემოებათა გათვალისწინებით სრულიად ურთიერთსაპირისპირო შეფასება მიეცეს. ნასიბინელი ეპისკოპოსის „ცხოვრებაში“, აგრეთვე, დამონმებულია შურითა საღმრთოთა აღძრული **ფინეზ მღვდელის** ბიბლიური ეპიზოდი: «რომელმან მოკლნა ორნი იგი, რომელნი ცოდ-

³ Польное собрание творении св. Иоанна Дамаскина, т. I, СПб., 1913. გვ. 413.

⁴ იგულისხმება 325 წლის ნიკეის მსოფლიო კრების მამები.

⁵ შატბერდის კრებული X ს., გამც. ბ. გიგინეიშვილმა და ელ. გიუნაშვილმა, თბ., 1979. გვ. 361.

ვიდეს და მათ ძლით მოისრვოდა ერი იგი ღმრთისაჲ, ხოლო მოკლვამან მათმან დააცხრვო რისხვად ღმრთისაჲ და დაეყენა სიკუდილი, ვითარცა წერილ არს წიგნსა მას ფსალმუნთასა: „დადგა ფინეზი, იქსნა იგინი, დაეყენა სიკუდილი, შეერაცხა სიმართლედ თესლითი თესლამდე და მიუკუნისამდე“ (ფს.105,30-31)». ⁶

წა იოვანე ოქროპირიც მსჯელობას ფინეზის მაგალითზე, როგორც მკვლევლობის გამართლების განსაკუთრებულ შემთხვევაზე, აგებს და მამამთავარ აბრაამისა და პეტრე მოციქულის მკვლევობათათვისაც ანალოგიური დასკვნა გამოაქვს: «შესაძლებელ არს, რომელ ერთი იგი საქმე ოდესმე საჭმარ არნ და ოდესმე უჭმარ, და ამას ყოველნივე საქმენი ამის სოფლისანი ლაღადებენ...»

იხილე კაცის კლვად, რომელ განცხადებულად ეშმაკისა მოპოვნებაჲ არს და დიდითა ბოროტებითა სავსე, არამედ იგიცა ჟამსა თვსსა კეთილ იქმნა და ფინეზს შეერაცხა სიმართლედ თესლითი თესლამდე და მიუკუნისამდე, და მღდელობაჲ სამარადისოდ მისცა მას(რიცხ.25,1-15). და რაჲთა სცნა, ვითარმედ კაცის კლვად ეშმაკისაგან არს, ისმინე, რასა ეტყვს უფალი ჰურიათა: „თქუნ მამისა თქუნისა ეშმაკისაგან ხართ და გულისთქუმაჲ მამისა თქუნისაჲ გნებაჲს ყოფად. იგი კაცისმკვლელი არს დასაბამითგან“ (ინ.8,44). გარნა ფინეზ კაცისმკვლელ იქმნა და შეერაცხა მას სიმართლედ; და კუალად აბრაჰამ შვილსა თვსსა დაკლვად ჳელი მიყო და შეერაცხა სიმართლედ(დაბ.22,1-18) და პეტრე მოციქულმან ანანია და სამფირა მოკლნა და იქმნა საქმე იგი კეთილ და სულიერ(საქმ.5,1-11)». ⁷

მაშასადამე, მომაკვდინებელი და წარმწყმედელი სანამლავი როგორც სულიერი, ისე ფიზიკური დანიშნულებისა შეიძლება იყოს და მისგან ქრისტეს სამწყსოს ხსნა საღმრთო საქმეა; ხოლო ამგვარ ნამალთა გამავრცელებლებისა და მოუნანიებელი ეშმაკის მსახურებისადმი ლოიალობა, პირიქით, საზოგადოების მორალურ გახრწნას უწყობს ხელს. საბოლოოდ კი, ზნეობრივად გამოფიტული მასა ხდება მშობელი ბრევიკებისა, რომელთა მოვლასა და კონფორტზე, როგორც საკუთარ ნაშიერზე, თვითვე ზრუნავს. განა ვინმესთვის დაფარულია, როგორ ზრუნავს ევროპა სერიული მკვლელის ყოფითი პირობების გაუმჯობესებასა და უმაღლესი განათლების მიცემაზე?!

⁶ იქვე.

⁷ წმ. იოანე ოქროპირი, თარგმანებაჲ მათეს სახარებისაჲ, თარგმანი წმ. ეფთვიმე მთან-მიდელისა, წ. 1, რედ. მზ. შანიძე, თბ., 1996. გვ. 308-309.

ჩვენ, ქრისტიანებს, არავის წარწყმედა არ გვინდა და არც ჯოჯოხეთში შთანთქმას ვუსურვებთ ვინმეს, მაგრამ ჩვენი **სამშობლოს, ეკლესიისა და ოჯახის** დაცვას მამაკაცური ღირსების საქმედ მივიჩნევთ და, თუ საჭიროება მოითხოვს, არც თავის დადებაზე ვამბობთ უარს. ჩვენ ჩვენი სიყვარულის არცერთ საგანს მტერს უბრძოლველად არ ვუთმობთ. მიზეზი ამისა არა მტერთა სიძულვილი, არამედ ჩვენს უძვირფასეს და უნმიდეს საუნჯეთა მიმართ თავდადებული სიყვარულია.

სწორედ ამიტომ მართლმადიდებლური სამართლის კოდექსი, ანუ დიდი სჯულისკანონი, სამართლიან ბრძოლაში მონაწილეობას ქრისტიანს არ უკრძალავს, ანუ ომში კაცის კვლას ცოდვად არ შეურაცხავს. ხოლო ამჟამად გავრცელებული ზოგიერთი აშკარად მტრული სექტა და ლგბტ-ორგანიზაცია, ჩვენი აზრით, საზოგადოებას არანაკლებ მწვავე ბრძოლაში ინვევენ, რადგან – თუ ისინი ჯერ-ჯერობით იარაღასხმულნი არ გამოდიან, ეს არ ნიშნავს, რომ ზნეობრივ გადაგვარებას ნაკლები ზიანის მიყენება შეუძლია ქვეყნისათვის. ქრისტიანული მორალი გვკარნახობს: **სახელმწიფოში ცოდვის დაკანონება არა მარტო საზოგადოების სულიერად დასახიჩრებისკენ, არამედ იმავე სახელმწიფოს რღვევისკენაც არის მიმართული. ეს თეზა კაცობრიობის ისტორიამ მრავალჯერ დაადასტურა.**

რაც აქამდე ვთქვით, ვფიქრობთ, ცხადად გვიდასტურებს მოყვასისადმი სიყვარულის არაერთგვაროვან გააზრებას, ვინაიდან კაცის კვლაც კი სიმართლედ შეიძლება შეირაცხოს, თუ იგი «ყამსა თვსსა» კეთილი და სულიერი განზრახვით არის აღსრულებული. რა თქმა უნდა, დაშვება დიდი ბოროტებისა, ანუ კაცის კვლისა, ყოველთვის საღმრთო განგებულებით ან საღმრთო სჯულით არის განსაზღვრული და მას არაფერი აქვს საერთო კაცთაგან, კერძოდ, ნიკოლო მაკიაველის მიერ, შეთხზულ დებულებასთან, რომლის მიხედვითაც დასახული მიზნის მისაღწევად ყოველგვარი საშუალება, მათ შორის მკვლელობაც კი, გამართლებულია.

საერთოდ, ქრისტიანული სჯული არათუ მარტო ბოროტმოქმედებას, არამედ კაცსა და ქალს შორის უკანონო სიყვარულსაც კი კრძალავს. მიუხედავად სათნოებათა შორის ყველაზე აღმატებული სტატუსისა, სიყვარულსაც სჯულიერი საზღვრები აქვს დადებული. მაგალითად, ცნობილია, რომ გარკვეული ნათესაური კავშირები ქორწინებას აფერხებს, ჯვარდაუნერლად ქალისა და მამაკაცის ოჯახური

ურთიერთობა არამართებულია, ცოლ-ქმრული ურთიერთობის გარდა ყოველგვარი კავშირი სიძვა ან მრუშობაა; ლგბტ-თა ნებისმიერ სასიყვარულო კავშირებზე ლაპარაკიც ხომ ზედმეტია. ერთი სიტყვით, რა „გარდარეული“ სიყვარულიც არ უნდა ტანჯავდეს ადამიანს, თუ იგი არასჯულიერია, მაშინ მას არა სიყვარული, არამედ მხოლოდ ვნებიანი ლტოლვა ან ცოდვიანი წადილი შეიძლება ეწოდოს.

როგორც ვხედავთ, კაცისა და ქალის სიყვარულსაც თავისი განსაკუთრებული წესები აქვს და მოყვასისადმი სიყვარულის კერძო სახეს წარმოადგენს. იგი ორმხრივი კავშირისკენ ისწრაფვის და სისავსეს გაერთიანებით აღწევს, რათა ორი ადამიანი ოჯახის შექმნით ერთ სულ (III ებრ.4,21) და ერთ ხორც (შესქ.2,24. მთ.19,5) იქმნეს. მაშინ როცა, ჩვეულებრივ, სიყვარული – მონყალებით, თანადგომით ან თავდადებით გამოხატული, – შესაძლოა უცნობი ადამიანის მიმართაც გამოვლინდეს, რომ აღარაფერი ვთქვათ სახლიკაცთა, ნათესავთა ან მეგობართა უანგარო დახმარებაზე.

ოჯახური სიყვარულის თავისებურება, აგრეთვე, ისიცაა, რომ ცოლ-ქმრის ურთიერთობას იერარქიული უფლება-მოვალეობანი განსაზღვრავს, რაც მოყვასისადმი სიყვარულის სხვა შემთხვევათათვის სრულიად არააუცილებელი მოვლენაა; იგი, უბრალოდ, თავის გამოსავლენად იერარქიულ მოთხოვნებს არ საჭიროებს და, როგორც ვთქვით, ყველა მტერ-მოყვარეზე ერთნაირად ვრცელდება. ოჯახური ურთიერთობა ცალკე რომ გამოვყავით, ეს მისი ღირსების დამცრობას სულად არ ნიშნავს, რადგან «პატიოსან არს ქორწილი ყოვლითავე და სანოლი შეუგინებელ»(ებრ.13,4). ჩვენ ცოლ-ქმრულ სიყვარულზე მხოლოდ იმიტომ შევჩერდით, რომ, განსაკუთრებული ბუნების მიუხედავად, მკითხველისთვის მისი კაცობრივი თვისებანი შეგვეხსენებინა და ზომიერების დაცვით⁸ გადავსულიყავით უფრო აღმატებულ საკითხზე, რასაც საღმრთო სიყვარული ჰქვია.

პირველ რიგში სიყვარულის მოციქულს მივმართოთ, რადგან მისი, განსაკუთრებით, პირველი კათოლიკე ეპისტოლე შეიცავს სრულყოფილ მოძღვრებას ღმრთის სიყვარულზე და გვახედებს გულის იმგვარ საიდუმლოებში, რომლებიც მარტოოდენ უფლის მკერდს მიყრდნობილს შეეძლო ეგრძნო. თავიდან სწორედ აღნიშნული ეპისტოლიდან მოვიტანთ გამოკრებილ მუხლებს:

⁸ შეისწავე: ზომიერების დაცვა ისაა, რომ ღმრთისა და კაცთა სიყვარული ერთმანეთში არ აკვერიოს.

«ყოველი, რომელსა უყუარდეს, ღმრთისაგან შობილ არს და იცის ღმერთი»(4,7). ასევე: «ყოველსა რომელსა ჰრწმუნეს, ვითარმედ იესუ არს ქრისტე, იგი ღმრთისაგან შობილ არს»(5,1). – ე.ი. ვისაც აქვს ღმრთისა და მოყვასის სიყვარული, ან ვისაც აქვს ჭეშმარიტი სარწმუნოება, ორივე ღმრთისგან შობილია, ხოლო შობილი ღმრთისაგან «სძლევს სოფელსა და ესე არს ძლევად, რომლითა სძლევს სოფელსა სარწმუნოებაჲ ჩუენი»(5,4). წა იოვანე ღმრთისმეტყველი სიყვარულსა და სარწმუნოებას სრულ ჰარმონიულ ურთიერთდამოკიდებულებაში განიხილავს და ადამიანის ღმერთთან თანამყოფობის საკითხში ორივე ცნებას თანაბარი მნიშვნელობით იყენებს. მაგალითად, როცა იგი ღმრთისადმი სიყვარულის დამადასტურებელ საქმეს გვისახელებს და ამბობს: «ესე არს სიყვარული ღმრთისაჲ, რაჲთა მცნებათა მისთა ვიმარხვიდეთ»(5,3), მცნებებში ისევ სარწმუნოებასა და სიყვარულს გულისხმობს: «და ესე არს მცნებაჲ მისი, რაჲთა გურწმუნეს სახელი ძისა მისისა იესუ ქრისტესი და ვიყუარებოდეთ ურთიერთას, ვითარცა მომცნა მცნებაჲ. და რომელი იმარხვიდეს მცნებათა მისთა, მის თანა ჰგიეს და იგი თავადი მის თანა»(3,23-24).

ღმერთი მასთან მყოფობს, ვისაც სარწმუნოება და სიყვარული აქვს: «რომელმან აღიაროს, ვითარმედ იესუ არს ძე ღმრთისაჲ, ღმერთი მის თანა ჰგიეს და იგი ღმრთისა თანა. და ჩუენ ვცანთ და გურწმენა სიყუარული, რომელი აქუს ღმერთსა ჩუენდა მომართ. ღმერთი სიყუარული არს და რომელი ეგოს სიყუარულსა ზედა, ღმერთი მის თანა ჰგიეს და იგი ღმრთისა თანა»(4,15-16). ამრიგად, ღმრთისმეტყველის მიხედვით, ღმერთსა და კაცს შორის სინერგიის პირობები ცხადად არის გამოკვეთილი და ორი უმთავრესი სათნოების – სარწმუნოებისა და სიყვარულის – თანაბარი მნიშვნელობაც განსაზღვრულია. ამასთან, საყურადღებოა, რომ იოვანე მახარებელი აღნიშნულ სინერგიას ამ სოფლის საძლეველ საშუალებად განიხილავს და მხოლოდ მისი ამქვეყნიური სარგებელით იფარგლება.

ახლა ვნახოთ, წა პავლე მოციქული რატომ ახდენს სათნოებათა დიფერენციაციას: «ხოლო ან ესერა ჰგიეს სარწმუნოებაჲ, სასოებაჲ და სიყვარული, სამი ესე; ხოლო უფროჲს ამათსა სიყვარული არს»(1კორ. 13,13). – აქ საყურადღებოა დროის გარემოება „ან“, რომელიც, როგორც კონტექსტის, ისე წა მამათა განმარტებების⁹ მიხედვით,

⁹ ვსარგებლობთ ოპტის უდაბნოს ტაძრად მიყვანების სტავროპიგიალური მამათა მონასტრის ეგზეგეტიკური ვებ-გვერდით: bible.optina.ru/Толкования Священного Писания.

მიგვითითებს ახლანდელ, ამქვეყნიურ ვითარებაზე. ამჟამინდელ საწუთრო ცხოვრებაში სარწმუნოებითა და სასოებით მოველით მერმინდელსა მას, ხოლო საუკუნო ცხოვრების დადგომის შემდეგ რეალურად ანუ პირისპირ ვიხილავთ მას, რაც უნახავად გვნამდა და რასაც იმედით მოველოდით. ე.ი. ეს სათნოებანი – სარწმუნოება და სასოება – საბოლოოდ არსებობას შეწყვეტენ და კაცობრივ სულთა მომავალი სრულყოფისთვის დაუსრულებელ სიყვარულს შეერთვიან. სწორედ ამ გაგებით, ანუ არა საწუთრო, არამედ საუკუნო განზომილებით – უფროს სარწმუნოებისა და სასოებისა სიყვარული არს.

ამრიგად, იოვანე ღმრთისმეტყველისა და პავლე მოციქულის განსაზღვრებათა შორის არავითარი წინააღმდეგობა არ არის, თუკი შინაარსს სწორად გავიაზრებთ და ჟამთა განსხვავებას სათანადო მნიშვნელობას მივანიჭებთ: «თვთ სამთა ამათ შინა **სიყუარული უფროს დაუსრულებელ არს**, რამეთუ სარწმუნოება და სასოება დაუსრულებელსა მისთვს ცხოვრებისა გუქონან, ხოლო რაჟამს მას მივემთხვნეთ, ესენი არღარად საჭმარ არიან ჩუენთვს; არამედ სიყუარული თვთ მერმესა მას შინა ცხოვრებასა უმეტეს შეგუემატების და ჩუენ თანა ჰვიეს დაუსრულებელთა მათ საუკუნეთა».¹⁰

მოციქულთა ერთსულოვნებასა და სწავლათა შესაბამისობას თვით პავლე მოციქულის სიტყვები ადასტურებს: «დასასრული მცნებისა არს სიყუარული გულისაგან წმიდისა, და გონებისა კეთილისა, და სარწმუნოებისა შეუორგულელებისა»(1ტიმ.1,5). – ამ დარიგებას მოციქული აძლევს თავის სულიერ შვილს ტიმოთეს, რათა მან ეფესელებს ამცნოს, რომ ამაოდმეტყველებას არ მიეცნენ და იქონიონ პატიოსნებასა და მტკიცე სარწმუნოებაზე დაფუძნებული გულითადი სიყვარული.

წა **თოფანე დაყუდებულის** განმარტებით: «მთავარი სიყვარულია, ხოლო მის ხარისხს, სიცხოველესა და მისწრაფებას წმიდა გული, კეთილი გონება(უმნიკვლო სინდისი) და გულწრფელი სარწმუნოება განაპირობებენ. ისინი განუყოფლად არსებობენ, ერთმანეთში მიმოიქცევიან, ერთმანეთს შეენევიან და განაძლიერებენ. სიყვარული სამოთხის მრავალნაყოფიერი ხეა, ხოლო მისი კვებისა და გაზრდისათვის აუცილებელი ნიადაგი, ატმოსფერო, სითბო, ნათელი და სინოტივე არის სინწინდე გულისა, სიმყუდროვე სინდისისა და სინწრფელ სარწმუნოებისა».

პავლენის ამავე მუხლზე ა. ლოპუხინის მემკვიდრეთა კომენტარიც,

¹⁰ სამოციქულოს განმარტება, ტ. II, გამც. ექ. კოჭლამაზაშვილმა, თბ., 2006. გვ. 296.

გვეგონია, ინტერესს მოკლებული არ უნდა იყოს: «**დასასრული მცნებისა ...** აქ „მცნებაში“ (*paraggeliva*), როგორც ჩანს, ქრისტიანული ზნეობრივი მოძღვრება იგულისხმება. ამ ზნეობრივი მოძღვრების მიზანია, ქრისტიანის გულში განმტკიცება ღმრთისა და მოყვასისადმი სიყვარულისა, რომელიც მარტოოდენ სრულიად წმინდა გულიდან შეიძლება აღმოცენდეს,... წმინდა გულის საძირკველი კი სუფთა სინდისია(საქმ.24,14-16. 1კორ.4,4), რომელსაც თავის თავში ღმრთისა და კაცთა წინაშე არავითარი დანაშაული არ შეუცვნიან; ხოლო ამგვარი სინდისი იშვება სარწმუნოებისგან, რომელსაც არა მარტო ბაგეებით აღიარებენ, არამედ, რომელიც თავისი შინაგანი არსებითაც ჭეშმარიტია. ამგვარად, აქ **სარწმუნოება** კეთილი გონებისთვისაც და წმიდა გულისთვისაც დასაბამს წარმოადგენს».¹¹

ყოველივე ზემოთქმულიდან გამომდინარე შეიძლება დავასკვნათ: სიყვარული, როგორც მარადიული ფასეულობა, ყოველ სათნოებაზე აღმატებულია, მაგრამ საბოლოო მიზნის მიღწევამდე, ანუ კაცის განღმრთობამდე, იგი სარწმუნოებასთან ერთად მოქმედებს, იღვწის და ისწრაფვის მთავარი მიზნისაკენ, რათა სხვა სათნოებათა თანადგომით გამდიდრებულმა იმეფოს უკუნისამდე, ამინ.

16.02.2024.

¹¹ დასხ.: bible.optina.ru.